

## 10. møde.

Onsdag den 16. januar kl. 11.

### Formanden:

I skrivelse af dags dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om ændring af regulerings-tidspunktet for arbejdsløshedsdagpenge i 1974.*

I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om social bistand.*

*Skriftlig fremsættelse af lovforslag.*

### Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Jeg vil gerne hermed fremsætte *forslag til lov om ændring af regulerings-tidspunktet for arbejdsløshedsdagpengene i 1974.*

Baggrunden for lovforslaget er, at lønudviklingen har medført, at der i dag er betydelig større afstand end sædvanligt mellem arbejdsløshedsdagpengene og de lønninger, som normalt indtjenes.

Det bemærkes, at udgifterne til arbejdsløshedsdagpenge på finanslovforslaget for næste finansår er anslået til 850 mill. kr. på grundlag af en beregnet ledighedsprocent på 3.

I øvrigt skal jeg henvise til bemærkningerne, idet jeg — da lovforslaget skal have virkning fra 27. januar 1974 — skal anbefale forslaget til meget hurtig behandling.

### Socialministeren (Jacob Sørensen):

Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om social bistand.*

Dette lovforslag, der er det sidste af de forslag, som er blevet til på grundlag af socialreformkommissionens arbejde, blev første gang fremsat for folketinget af den tidligere socialminister i januar 1973. Under 1. behandling, der fandt sted her i tinget den 6. februar 1973, gav Venstres ordfører tilslutning til den linie, der ligger i lovforslaget, og fremhævede, at de tanker, der her var sat på papiret, lå venstre særdeles nær. Han anførte dog samtidig, at der var mange

spørgsmål, man måtte se nærmere på under udvalgsarbejdet. Denne ordførertale findes i Folketingstidende 1972-73, spalte 3475-82.

Lovforslaget blev af tidsmæssige grunde ikke færdigbehandlet af folketingets socialudvalg i folketingsåret 1972-73. Dette fremgår af den beretning, som udvalget afgav ved folketingsårets slutning. I beretningen udtrykkes samtidig forventning om, at udvalgets betænkning kunne afgives så tidligt i det næste folketingsår, at lovforslaget kunne færdigbehandles af folketinget inden årsskiftet 1973-74.

I et bilagshæfte til denne beretning er trykt de mange spørgsmål, som socialudvalget havde stillet til den daværende socialminister, og svarene herpå. Af disse svar fremgår, at ministeren på en række punkter var indstillet på, at der skulle foretages ændringer i lovforslaget. Af praktiske grunde blev forslaget imidlertid i et af de første møder i det nye folketingsår genfremsat i uændret skikkelse blot med udskydelse af ikrafttrædelsestidspunktet fra 1. april 1974 til 1. april 1975.

Forslaget gik straks til fortsat behandling i socialudvalget, der på ny stillede og fik besvaret en række spørgsmål, men arbejdet blev afbrudt ved udskrivelsen af folketingsvalget. Spørgsmålene og svarene fra 1. samling af indeværende folketingsår er nu ligeledes trykt i en beretning fra socialudvalget.

Allerede i socialreformkommissionen var der almindelig enighed — også mellem repræsentatnerne for de daværende partier i folketinget — om hovedlinierne i en bistandslov. Kommissionen bad derfor i sommeren 1972, inden den havde afgivet sin sidste betænkning, socialministeriet tage initiativ til, at der i amtskommunerne blev nedsat regionale planlægningsudvalg, der kunne forberede det såkaldte strenge system, som er et af hovedpunkterne i bistandslovforslaget. I løbet af 1973 gik disse udvalg i gang med at berede vejen for en overførelse af revalideringscentrenes og mødrehjælpsinstitutionernes opgaver til de sociale udvalg i kommunerne, i første omgang gennem et intensiveret samarbejde mellem den kommunale socialforvaltning, revalideringscentre og mødrehjælp under behandlingen af de enkelte sager.

Det er mit indtryk, at man mange steder er kommet ret langt i dette samarbejde, og

[Socialministeren.]

at man tillige i en række kommuner gennem indførelsen af arbejde i behandlergrupper har skabt mulighed for den familiebehandling, der er et af de værdifulde led i det enstrengede system. Det er min opfattelse, at der bør gøres mest muligt for, at der ikke sker noget afbræk i dette forberedende arbejde på grund af den forsinkelse af bistandslovforslaget, som er sket i forbindelse med folketingsvalget.

Derfor genfremsætter jeg nu bistandslovforslaget i nøjagtig samme skikkelse, som det blev fremsat i i. l. samling af dette folketingsår. Allerede den tidligere socialminister havde nogle ændringsforslag parat, og jeg vil forbeholde mig at føje nogle flere til. Ikke mindst af hensyn til de medlemmer af tinget, der allerede har arbejdet indgående med denne lovtekst, vil det dog være praktisk, at udgangspunktet for den videre behandling bliver det samme som i de tidligere samlinger, og at alle ændringer foretages under ét i forbindelse med den fornyede udvalgsbehandling.

Det er mit håb, at man i det forestående arbejde med lovforslaget her i tinget kan drage nytte af det righoldige materiale, der allerede er trykt som svar til spørgsmål fra socialudvalget, således at behandlingen kan tilendebringes på et tidspunkt, der gør det muligt at fastholde den ikrafttrædelsesdato, som kommunerne og amtskommunerne har regnet med under deres hidtidige forberedelser til at påtage sig de nye opgaver, der skal påhvile dem efter bistandsloven.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til tingets hurtige og velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

*Fortsettelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.*

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 515 og sp. 565).

Forhandlingen genoptoges.

Lars Emil Johansen (Grønl.):

Jeg vil gerne indlede denne min første tale her i det danske folketing med at ud-

trykke et inderligt ønske om, at den politik, jeg repræsenterer, og som har en bred befolkningsmæssig rygdækning i Grønland, vil møde en velvillig forståelse hos alle kredse her i salen, idet en sådan forståelse jo er en forudsætning for, at man bestemmer sig til, hvilken økonomisk politik der skal føres fra dansk side i Grønland.

Da dette som sagt er min første tale her i salen, vil jeg i første række benytte lejligheden til at ridse de principper op, som ligger til grund for min politik, idet det er min forventning, at der vil blive taget hensyn til denne politik under finanslovens endelige udformning.

Jeg vil med det samme understrege, at der blandt den grønlandske befolkning hersker en forventning og forhåbning om, at man herfra ikke vil prøve at lægge hindringer i vejen for den politiske udvikling og opvågning, som i disse tider præger det moderne og politisk set unge Grønland.

Jeg vil gerne ligeledes appellere til alles forståelse for vores kamp for at få lov til at eksistere som grønlændere i vort eget land i denne i mange henseender for os så vanskelige tid. Denne kamp giver sig udtryk i de bestræbelser, vi har inden for såvel fiskerisom mine- og hele ressourcepolitikken i Grønland i øvrigt, idet vi inden for disse områder ønsker at kæmpe os frem til en politisk beslutningskompetence af et sådant omfang, at vi fremover bliver i stand til ikke alene at formulere vor egen Grønlands politik, men i høj grad også at styre vort land på basis af de forudsætninger og behov, vort grønlandske samfund har.

Jeg står her som grønlandsk folketingsmand i dag for at tale grønlændernes sag, om jeg så må sige over for et fremmed publikum, som af gode grunde ikke altid kan have de fornødne forudsætninger for at forstå vores situation og vore problemer. Jeg må i dag stå her, fordi Grønlands politiske udvikling endnu ikke er nået så vidt, at beslutninger vedrørende Grønland kan træffes af grønlændernes egne politiske organer.

Jeg har med glæde noteret mig ved statsministerens tiltrædelseserklæring, at regeringen vil støtte arbejdet i det grønlandske hjemmestyreudvalg, som blev nedsat under den tidligere regerings funktionsperiode. Det er efter min overbevisning et godt skridt på vejen i det grønlandsk-danske

[Lars Emil Johanson.]

samarbejde, at vi, altså grønlænderne, gør os i stand til selv at styre udviklingen i Grønland, først og fremmest ved at styrke vore egne politiske instanser, nemlig Grønlands landsråd og de grønlandske kommunalbestyrelser.

Vi, der varmt går ind for en grønlandsk hjemmestyreordning med den deraf følgende større aktivisering af os grønlændere i beslutningsprocesserne, er udmærket godt klar over, at det ikke er nogen let sag for et lille folk som vort at sætte sig i stand til selv at styre og administrere sin egen udvikling. Men givet er det, at skal vort grønlandske folk bevare sin identitet, bliver det nødvendigt, at hver enkelt af os holder sig sine specielle vilkår for øje i det grønlandsk-danske og for den sags skyld også i det nordatlantiske samarbejde.

Disse synspunkter kæmper vi unge grønlandske politikere for, ikke fordi vi er fanatiske nationalister, heller ikke fordi vi er isolationister, men ganske enkelt fordi det er det eneste naturlige og det bedste værn mod fremmedskabte og fremmedgørende systemer.

Når vi taler på den langt overvejende del af den fast bosiddende grønlandske befolknings vegne, må vi gøre os det klart, at fremtiden for grønlændernes vedkommende ikke ligger i Bruxelles eller noget andet sted sydpå, men at fremtiden for den brede grønlandske befolkning først og fremmest ligger i Grønland. Fremtidens løsnin-ger af landets problemer må blive til i Grønland, udformes og føres ud i livet af landets egen befolkning.

I den forbindelse er det nærliggende at påpege, at vore muligheder for at overtage de funktioner, som i dag bestrides af herfra udsendt arbejdskraft, først og fremmest ligger i spørgsmålet om uddannelse af grønlandsk arbejdskraft.

På den baggrund er det med megen skepsis, jeg har konstateret, at et af de områder, regeringen vil tage sine besparelser fra, for Grønlands vedkommende drejer sig om bevillinger, der har noget med uddannelse at gøre, nemlig personaleuddannelse iden for den kgl. grønlandske handel og uddannelse i øvrigt under ministeriet for Grønland. Selv om det nok må siges, at vi i Grønland rammes forholdsvis mildt af regeringens bespa-

relsesforslag, i hvert fald i denne omgang, må det understreges, at enhver form for uddannelse er af så vital betydning for det grønlandske samfund især, at besparelser på dette område så vidt muligt bør undgås, idet en sådan handling betyder, at man derved forringer den grønlandske befolknings muligheder for at overtage de funktioner, som vi i dag må bruge den dyre udsendte arbejdskraft til. Derfor må det understreges, at besparelser på uddannelsessektoren i Grønland ikke tjener noget som helst formål, hverken set ud fra en almindelig samfundspolitisk betragtning eller set ud fra et økonomisk synspunkt.

Men da jeg går ud fra, at der vil blive lejlighed til at drøfte, hvor besparelserne skal tages fra, i Grønlandsrådet, vil jeg i denne forbindelse nøjes med at gøre denne bemærkning.

Jeg er overordentlig glad for at konstatere, at der ingen steder i finanslovsforslaget står opført en indtægtspost for den danske stat, der skulle opstå ved salg af Grønland. Det gør os nemlig utrygge at høre rygter om, at nogen i dette land kan have tilbøjeligheder til at opfatte vort land og vort folk som en art salgsvare, der kan udbydes til den, der byder højest. Men jeg er af den faste overbevisning, at sådanne rygter ikke har noget alvorligt på sig som så meget andet af det, der bliver sagt af visse kredse, idet den officielle danske Grønlandspolitik stadig væk karakteriseres af aldeles stor forståelse og imødekommenhed for de grønlandske ønsker, sådan som vi igen har fået det fastslået ved statsministerens åbningstale for en uge siden. Selv om vi på ingen måde bygger vor politik på Grønlands totale løsrivelse fra det danske rige, må vi imidlertid erkende, at udviklingen peger i retning af, at båndene mellem Danmark og Grønland gøres løsere med tiden, sådan at forstå, at den grønlandske befolkning i fremtiden vil være mere direkte impliceret i den politiske styring af landet, end tilfældet i dag er.

Med andre ord må den politiske målsætning for Grønland gå ud på et politisk mere uafhængigt Grønland. Dette må være det naturlige skridt at tage efter grundlovsændringen i 1953.

Jeg anser det som noget meget væsentligt, at der i selve Grønland skabes tilstrækkelige muligheder for skolegang og uddan-

[Lars Emil Johansen.]

nelse i øvrigt, idet jeg betragter en stor del af det, vi i Grønland kalder Danmarksoperationerne, det vil sige nedsendelse af grønlandske skoleelever til Danmark, som en slags organiseret fremmedgørelse, der skaber et uheldigt skel mellem den skoleuddannelse og erhvervsuddannelse, som vi meget gerne skal få til at fungere i den nærmeste fremtid.

På den baggrund vil jeg fortsat arbejde for, at såvel den skolemæssige som den erhvervmæssige uddannelse fremover i videst muligt omfang søges løst i overensstemmelse med det grønlandske samfunds behov og forudsætninger.

En sådan målsætning forudsætter en revision af den gældende grønlandske skolelov, og denne revision vil jeg gennem mit arbejde i Grønlands landsråd være medvirkende til at tage initiativ til, eventuelt i forbindelse med gennemførelse af den grønlandske hjemmestyreordning. Men jeg må her understrege, at sådanne initiativer til revision af de gældende grønlandske ordninger må komme fra Grønlands side, hvis der skal være mening i vore bestræbelser for at opnå hjemmestyreordning i Grønland.

Det økonomiske tilskud, som den danske stat har forpligtet sig til ved at indlemme vort land i det danske kongerige, bør fremover ydes som et samlet tilskud, således at de øverste politiske myndigheder i Grønland kan stå for fordelingen af beløbet, da de er vel vidende om, hvor det er, den grønlandske kamik trykker mest.

Dette må være den rigtige form for anvendelse af det økonomiske tilskud, Danmark yder til Grønland, eftersom det må være helt naturligt at gå ud fra, at den danske stat er interesseret i, at de penge, der hvert år bevilges til Grønland, bruges til gavn for Grønland og dets befolkning.

Med hensyn til fiskeripolitikken vil jeg benytte lejligheden til at fastslå, at Grønlands landsråd, som jeg selv er medlem af, står fast ved sit krav om udvidelse af den grønlandske fiskerigrænse fra de nuværende 12 sømil til mindst 50 sømil. Det burde være overflødigt i denne sal at understrege, at det for os er livsnødvendigt at beskytte vore fiskeressourcer ved vore kyster i Grønland, men jeg vil gøre det alligevel, ikke mindst ud fra den betragtning, at fiskeriet sammen

med fangererhvervet jo er vores eneste produktive erhverv i Grønland.

Jeg vil ligeledes udtrykke et ønske om, at regeringen gennem ministeriet for Grønland viser forståelse for de grønlandske fangeres anstrengte situation ved at vise imødekommethed for fangerens bestræbelser for at få bedre vilkår at leve under gennem deres og fiskernes organisation, KNAPP.

Jeg vil dog i denne forbindelse nøjes med at anmode regeringen om i videst muligt omfang at inddrage Grønlands landsråd i alle de forhandlinger, der på en eller anden måde vedrører fangst og fiskeri i de grønlandske farvande.

På mineral- og olieudvindingsområdet må der arbejdes for, at koncessionsmyndigheden for udvinding af Grønlands naturrigdomme i videst mulig udstrækning gives til de grønlandske myndigheder i reel forstand. Ved at følge en sådan kurs på dette område vil man samtidig skabe større sikkerhed for, at en eventuel udvinding af olie eller mineraler ikke alene får en økonomisk og energimæssig, men også beskæftigelsesmæssig betydning for den grønlandske befolkning.

Tiden er nu inde til, at man fra ansvarlig politisk side foranlediger etablering af uddannelsesmuligheder for den grønlandske ungdom inden for mineindustrien. Dette må forstås som en absolut nødvendighed, hvis man på dette område ikke ønsker at gentage de forløbne års politiske fejltrin, der har medført, at vi grønlandere har været henvist til tilskuerpladserne, mens andre arbejdede for at udvikle vort land på deres egen måde.

Jeg føler imidlertid ingen større trang til at udbyde disse hjemmestyretanker yderligere i denne omgang, idet jeg tillader mig at gå ud fra, at brede kredse i tinget allerede har haft så megen interesse for landsdelen, at de har stiftet det fornødne bekendtskab med de seneste tiders politiske udvikling i Grønland, men ikke mindst fordi følgende passus i statsministerens erklæring i folketinget tirsdag den 8. januar 1974 (Folketingstidende 1973-74, 2. samling, sp. 105) har beroliget mig meget i så henseende:

„I samarbejde med landsrådet og de grønlandske kommuner vil bestræbelserne for at give befolkningen større indflydelse på og ansvar for egne anliggender blive fremmet.“

Det er en målsætning, jeg ifølge min poli-

[Lars Emil Johansen.]  
tiske overbevisning er overordentlig glad for, idet jeg fortolker den derhen, at det forslag til ny politisk struktur i Grønland, som det grønlandske hjemmestyreudvalg vil forelægge landsrådet og folketinget, herved har fået forstærket forventning om det danske folketinges velvillige behandling.

En af de største ændringer, som vort grønlandske samfund gennem årene har måttet gennemgå, er vel den, at vi fra at være et fangersamfund, der udelukkende baserede tilværelsen på naturaløkonomi, bevæger os henimod et industrisamfundsmønster, hvor den altovervejende del af produktionen drives med salg for øje. Naturaløkonomiens betydning er i dag de fleste steder uhyre ringe. Ligeledes udføres produktionen af lønnet arbejdskraft. Der er med andre ord skabt en grønlandsk lønmodtagerstand af arbejdere og funktionærer, en klasse, der må sælge sin arbejdskraft for livets opretholdelse.

Efterhånden som denne grønlandske lønmodtagerstand mere og mere måtte løsrive sig fra muligheden for selv at skaffe sig til livets ophold ved fiskeri eller sælfangst, er de grønlandske lønmodtagere blevet et stadig lettere offer for udbytning fra den del af befolkningen, for hvem det ikke har været nødvendigt at gennemgå den enorme omstrukturingsproces, nemlig først og fremmest de indvandrede danskere i Grønland. Det er derfor ikke spor mærkværdigt, at danske virksomhedsledere fra tid til anden beklager sig over den grønlandske arbejdskrafts ustabilitet.

I øvrigt mener jeg, at denne så ofte omtalte ustabilitet må ses i lyset af de uanstændigt lave lønninger, der i dag tilbydes den grønlandske arbejder fra dansk-grønlandsk officiel side. De grønlandske lønmodtageres lønninger i dag er alt andet end motiverende til at gøre noget videre ved sit arbejde i retning af effektivitet og andre for et vesteuropæisk industrisamfund typiske egenskaber. Det skal heller ikke være nogen hemmelighed, at den efter danske forhold meget lave aflønning af arbejdskraften i Grønland gør det ekstra profitabelt for danske virksomheder at etablere sig i Grønland.

På baggrund heraf finder jeg det presserende nødvendigt at anmode regeringen om ikke at lade besparelserne ramme de i forve-

jen uanstændigt lave lønninger til de grønlandske arbejdere.

I takt med det stigende grønlandske ønske om større beslutningsret over egne sager må der skabes bedre muligheder for den grønlandske befolknings deltagelse i erhvervslivet. Det er som regel danske profitmagere, der sidder på kapitalen i dagens Grønland. Dette skaber et uheldigt, et meget uheldigt forhold mellem danskere og grønlændere, et forhold, der visse steder kan minde om en kolonialistisk undertrykkelse. Grønlændernes eneste reelle mulighed for at konkurrere med denne kapitalistiske undertrykkelse synes at ligge i andelsbevægelsen. Derfor må andelsbevægelsens muligheder forbedres, der må skabes klarhed omkring finansieringsspørgsmålet af andelsforetagender.

Vi må således ved fælles indsats fjerne enhver form for undertrykkelse i Grønland, idet vi fortsat bør arbejde for et fornuftigt samarbejde grønlændere og danskere imellem i Grønland under mottoet: der findes ikke et undertrykt menneske, der elsker sine undertrykkere.

#### **Patursson (Færø.):**

I det foreliggende forslag til finanslov for 1974-75 er de udgifter, der vedrører Færøerne, fordelt over flere paragraffer, således at det vil være vanskeligt og besværligt at få en samlet oversigt og vurdering af disse forhold.

Imidlertid har rigsombudsmanden for Færøerne i sin beretning for året 1972 givet en fremstilling af disse og andre ting, der vil være af betydning for en rigtig bedømmelse af statens, om jeg så må sige, finansielle og økonomiske virksomhed på Færøerne. Disse taloplysninger er nu ganske vist et par år gamle, men selv om tallene har ændret sig en del siden da, kan man gå ud fra, at helhedsbilledet bliver det samme nu som for et par år siden. Desuden vil jeg som supplement til disse gengive talmæssige oplysninger, som jeg har indhentet andetstedsfra.

I regnskabsåret 1971-72 var de samlede offentlige udgifter på Færøerne 248,2 mill. kr. Heraf var statens udgifter 95,1 mill. kr., medens den færøske landskasses udgifter beløb sig til 153,1 mill. kr. Af statens samlede udgifter på 95,1 mill. kr. gik de 82,5 mill. kr. til driftsudgifter, medens de 12,6 mill. kr.

[Patursson.]

gik til anlægsudgifter. Af landskassens samlede udgifter på 153,1 mill. kr. gik de 83,4 mill. kr. til driftsudgifter, medens 69,7 mill. kr. gik til anlægsudgifter.

Man lægger her straks mærke til, at af statens udgifter går bare 12,6 mill. kr. til anlæg, eller ca. 13,2 pct. De øvrige 86,8 pct. går til driftsudgifter. Herimod står landskassens anlægsudgifter på 69,7 mill. kr., eller ca. 45,5 pct. De øvrige 55,5 pct. går til driftsudgifter.

Går man tilbage i tiden, vil man se, at statens og landskassens driftsudgifter siden 1960-61 er steget i omtrent samme takt. Derimod er landskassens anlægsudgifter steget meget stærkere end statens, og i årene fra 1967-68 til 1971-72 har der endda været en tilbagegang i statens anlægsudgifter, nemlig fra 18,1 mill. kr. til 12,6 mill. kr.

Jeg skal ikke her komme ind på de enkelte driftsudgifter, men bare nævne, at fiskeriinspektionen er opført med ca. 6 mill. kr. Den kunne være lige så effektiv, ja, endda mere effektiv, for  $\frac{1}{3}$  af dette beløb. Marinestationen er opført med 2 mill. kr. Den har vi ikke bedt om — og den vil vi være fri for.

Ved at betragte disse tal — fordelingen mellem statens drifts- og anlægsudgifter — må man få en stærk fornemmelse af, at her er noget galt. Det kan være meget godt med disse driftsudgifter, men de spises jo op og har ingen varig værdi for det færøske samfund. Og disse driftsudgifter er i stadig stigen og udgør som allerede nævnt ca. 86,8 pct. af statens samlede udgifter på Færøerne.

På den anden side vil man se, at det offentlige har meget store anlægsudgifter. Det må de være i et relativt tilbagestående samfund som det færøske. Men langt den største del af disse anlægsudgifter påhviler den færøske landskasse, nemlig 69,7 mill. kr. mod statens 12,6 mill. kr., og følgen er klar: på grund af de meget store anlægsudgifter får landskassen ikke råd til at bestride almindelige driftsudgifter.

Det mere naturlige ville være, at staten i form af direkte tilskud og tillige med rentefri lån ydede Færøerne støtte til anlægsformål. Landskassen ville da kunne påtage sig

en langt større del af de løbende driftsudgifter.

For at sige disse ting på en anden og mere direkte måde vil jeg sige det således, at såfremt man fra dansk side vil ophjælpe Færøerne — og det må man have al mulig grund til at tro — så bør dette foruden direkte tilskud i en overgangsperiode til driftsudgifter ske i form af større, langt større, støtte til investeringsformål. Det er en sådan støtte, vi har behov for, en støtte, der har varig værdi og ikke bare spises op.

Til belysning af de nuværende låneordninger kan følgende oplyses — ligeledes ifølge rigsombudsmandens beretning — om restgæld hos de forskellige danske kreditordninger på Færøerne. Når det gælder realkreditinstituttet, refererer tallene sig til 1. januar 1973, medens de for de øvrige refererer sig til 31. marts 1972:

Realkreditinstituttet: 43,3 mill. kr., fiskeribanken: 26 mill. kr., investeringsfonden: 66,2 mill. kr., skibskreditfonden: 15 mill. kr., kommunekreditforeningen: 22,6 mill. kr. og staten: 64,4 mill. kr., tilsammen 237,5 mill. kr.

Jeg gentager, at disse tal refererer sig til restgæld pr. et nærmere angivet tidspunkt, altså ikke til investeringer over en vis periode.

Der er god hjælp i disse investeringslån, så langt de rækker, men renten er jo høj, og for nogles vedkommende kommer dertil kurstab. Jeg tvivler meget stærkt på, om dette er den rigtige måde at ophjælpe et relativt tilbagestående samfund på.

Investeringsstøtten må for det første gives som rentefri lån med en lang tilbagebetalingstid. For det andet må vi op på helt andre og større tal, end der her er tale om. Jeg har før her i tinget været inde på disse problemer. Hertil vil jeg føje et par yderligere bemærkninger.

Det er for det første beklageligvis ikke rigtigt, når statsministeren forleden udtalte, at de midler, den færøske industrifond har fået stillet til rådighed, ikke er blevet udnyttet. Pengene er blevet bevilget til industriforetagender, men da fonden reelt ikke begyndte at virke før ved årsskiftet 1971-72, er alle midlerne naturligvis ikke kommet til udbetaling endnu.

Industrifondens udlånsramme er i dag på

[Patursson.]

ca. 4,5 mill. kr. pr. år, hvilket pro rata svarer til mindre end  $\frac{1}{12}$  af det stipulerede årlige investeringsbehov for industrien i Danmark, 6-7 mia kr. pr. år de nærmeste 5 år.

Når man så tager i betragtning, at Færøerne industrielt set ligger mindst 10-15 år efter Danmark, så vidner statsministerens udtalelse om en beklagelig mangel på forståelse for disse problemer. Og denne mangel på forståelse har da også resulteret i, at Færøerne har måttet tage skeen i egen hånd, hvilket er gjort dels ved, at der over finanslagtingsloven for året 1973-74 er afsat op til 6 mill. kr. til en udviklingsfond for industrien, dels ved optagelse af udenlandske lån på hidtil 30 mill. kr., ligeledes øremærket for industri og håndværk inkl. skibsværfter.

Som bekendt yder den danske egnsudviklingsfond maksimalt 50 pct. finansiering, og den nævnte investeringsfond er da også delvis ment som et supplement til denne finansiering.

Jeg vil også nævne et andet forhold i denne forbindelse. Hvad angår finansieringen gennem vores to forretningsbanker, hvoraf i hvert fald den ene er rent dansk, er den støtte, disse banker yder til den industrielle udbygning på Færøerne, helt minimal. Derimod støtter de åbenbart dansk erhvervsliv ikke uvæsentligt, bl.a. ved at bankernes nettolikviditetsoverskud, tilsammen ca. 200 mill. kr., står i danske obligationer, indirekte til støtte for f. eks. dansk landbrug, som i dag eksporterer for ca. 20 mill. kr. om året til Færøerne alene i kødvarer, æg og mejeriprodukter. Hvis disse penge var blevet investeret f.eks. i det færøske landbrug, ville vi uden tvivl være praktisk talt selvforsynende på dette område.

Angående investeringsbehovet for Færøerne de kommende 5 år kan man anslagsvis nævne disse tal: industrien til minimum pro rata det samme som for dansk industri, dvs. 60-70 mill. kr. pr. år. Hvad angår investeringerne i vort primære erhverv, fiskeriet, kan det oplyses, at den færøske havfiskerflåde består af ca. 100 fartøjer til en genkøbsværdi på ca. 800 mill. kr. Inkluderer man kystfiskerflåden, vil det ikke være urimeligt at regne med et årligt investeringsbehov for fiskeriet på mindst omkring 120 mill. kr.

De offentlige investeringer til veje, havne, elværk, sociale institutioner m.m. er af statsministeriet beregnet til 139 mill. kr. Jeg tror ikke, vi kan regne med nogen nedtrapning her, så jeg vil anslå ca. 150 mill. kr. som det rigtige gennemsnitstal pr. år for den nærmeste 5 års periode. Og øvrige investeringer er anslået til 30 mill. kr. om året.

Tilsammen giver dette pr. år 370 mill. kr., og inden for en 5-årig periode giver dette da tilsammen 1.850 mill. kr.

Dette er naturligvis et rent skøn. Der bør snarest foretages en analyse af det virkelige investeringsbehov og på grundlag heraf foretages en radikal nyordning og omordning af hele dette problemkompleks.

Hverken med hensyn til de specielle finansielle forhold, som jeg begyndte med at omtale, og ej heller med hensyn til disse nu sidst omtalte investeringsområder kan det fortsætte, sådan som det går nu.

Jeg vil da til slut udtrykke håbet om, at regering og folketing vil medvirke til løsning af disse problemer efter de retningslinjer, jeg her ganske kort har trukket op.

**Ingolf Knudsen (CD):**

Det er kendt, at den løbende konflikt på hospitalsområdet ved siden af at involvere mange mennesker direkte — syge og deres pårørende, sygeplejersker og fysioterapeuter, læger osv. — også koster samfundet store summer hver dag, som det bl.a. også blev påpeget af hr. Haunstrup Clemmensen i går. Derfor skal jeg på centrum-demokraternes vegne stille følgende *forslag om motiveret dagsorden*:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til straks at tage initiativ til, at forhandlingerne bliver genoptaget mellem parterne i sygehuskonflikten, fortsætter tinget behandlingen af finanslovsforslaget.“

**Formanden:**

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

**Hanne Reintoft (DKP):**

Valgkampen lovede jo sorte tider for de svagt stillede i samfundet, og man ser nu, at regeringen i og for sig følger den allermørke-

[Hanne Reintoft.]

ste reaktion op, sådan som vi hørte det, mens vi var til vælgermøder.

Det er derfor nødvendigt at trække nogle principielle ting frem om regeringens spareplaner netop på det sociale område også, fordi der vil blive uro i befolkningen, og det vil være nødvendigt at lave lovforslag, der imødegår regeringens planer.

Allerførst må vi sige, at den almindelige nedskæring på åndssvageforsorgens område ikke kan tolereres, og de forsvundne millioner fra sidste finanslov bør bringes til veje, hvis ikke vi skal få en skandaløs behandling af vores allersvageste medborgere. Det er en sag, som hele tinget må komme tilbage til. Vi må også protestere mod nedsættelse af statstilskuddet til sygesikringen, fordi det er en meget uheldig tendens, at vi vælter stadig større byrder over på kommunerne. Det må i meget høj grad forringe hele deres sociale serviceapparat, fordi det ellers bringer kommuneskatten op på et niveau, der i hvert fald er uantageligt i disse perioder, hvor der agiteres så hårdt for skattenægteri.

Derimod vil jeg godt give regeringen medhold i, at man kan diskutere den befordringsgodtgørelse, som man nu vil lade ophøre. Det var en kostbar ordning, der har medført et enormt bureaukrati, og jeg tror bestemt ikke, at vi kan frasige os, at der har fundet et vist misbrug sted. Befordringsgodtgørelsen var måske et typisk eksempel på denne middelstandssocialpolitik, hvor man uddeler nogle småskillinger til alle og ikke hjælper, hvor det er virkelig nødvendigt.

Men jeg må dog sige, at fru Grethe Philips historie var lidt for hurtig om damen, der bare skulle køre i taxa, for alle sygehusvæsen har den ordning, at bruger man andet end de offentlige transportmidler, f.eks. Falok eller taxa, så skal det attesteres af lægen på afdelingen, og det bliver håndhævet ret nidkært. Jeg vil også sige, at hvis man fjerner denne befordringsgodtgørelse, tror jeg, man må overveje at forbedre de gamle regler om fribefordring, vi brugte før, så de mindrebemidlede stadig får gode mu-

ligheder for at komme på hospital, hvis de er nødt til at bruge mere kostbar transport.

Med hensyn til bortfald af mælkekompen- sationen til pensionisterne kan det måske forsvares, da der nu er en anden mælkeord- ning, men det kan ikke forsvares, at man tager så meget som en rød øre fra pensioni- sterne i det hele taget. Som hr. Knud Jes- persen gjorde opmærksom på i går, har pen- sionisterne fået en stigning på 2-4 pct., mens priserne er steget omkring 18 pct. Det er muligt, regeringen ikke ved det, men der er fattigdom, der er nød ude i mange pensio- nistfamilier. Hvert eneste hospitalsvæsen i Danmark kan fortælle om folk, der kommer ind, fordi de er medtaget af kulden. De har ikke haft råd til at købe olie, de er medtaget af dårlig ernæring, og de har i det hele taget meget store vanskeligheder med at leve ef- ter det, vi trods alt alle sammen vil mene er en nogenlunde anstændig tilværelse. Derfor bør der ydes pensionisterne kompensation, der dækker disse ganske voldsomme pris- stigninger. Pension er et eksistensminimum og tåler ingen beskæring.

Der er en ting, der altid har fyldt mig med beundring i dette ting, og det er den saglighed, hvormed man udtaler sig om noget, man ikke har spor forstand på. Når man i går hørte hr. Lindholt fra frem- skridtspartiet og hr. Haunstrup Clemmen- sen tale om plejehjemsproblematikken, må jeg sige, at så steg min beundring et par grader igen. Man står her og diskuterer, om de gamle skal være hjemme eller ude, man står og taler om eksplosiv udvikling i pleje- hjemsbyggeriet. Hvad er de faktiske for- hold? De er, at der måske nok i nogle land- kommuner er nogle alderdomshjem besat med ældre, der — hvis omsorgsforanstalt- ningerne blev gennemført — kunne være hjemme, men i alle de store byer, i Køben- havns amt og i København er problemet et helt andet. Der er alle, der kan krybe og gå, hjemme. De, der skal på plejehjem og ikke kan få plads, er tunge plejepatienter, der kræver både ilt og sugeapparater og alt mu- ligt andet, det er folk, der kun kan passes.



[Hanne Reintoft.]

Og bare i Københavns amt er konstant 150 senge til 700-800 kr. om dagen optaget, og vi kunne løse ventelisterne på amtets hospitaler, hvis plejehjemmene blev bygget.

Hvis man så tager perspektivplan II og læser, at ca. 7.300 pladser ikke lever op til 1972-standarden og bør nedlægges, er det dog for galt at stå her og snakke, som om vi bygger paladser til vores gamle og har for mange af dem. Det eneste, der sker, er, at vi vælter udgifterne over på sygehusvæsenets og indenrigsministerens budget, og det bliver meget, meget dyrere også for den befolkning, der gerne vil have, vi skal spare på de sociale udgifter.

Vi kan heller ikke stærkt nok vende os mod nedskæring af børnetilskuddet fra det 16. til det 18. år. Det tilskud blev indført, fordi man tog fradraget fra dem, der var forsørgere. Vi er da enige i, at man gør en fradragslovgivning til en tilskudslovgivning, men ikke i, at man så få år efter begynder at tage tilskuddet. Vi ved, det rammer de lavtlønnede, der gerne vil uddanne deres børn, gerne holde deres børn i lære, og når man samtidig inddrager uddannelsesstøtten så kraftigt, som man gør, bliver det igen de små, der ikke kan holde deres børn bare til en mellemuddannelse. Der er slet ikke tale om, at de kan klare de højere uddannelser.

De enlige forsørgere er i forvejen hårdt ramt af de kvindediskriminerende regler om bortfald af det forhøjede tilskud til enlige kvinder, og de bliver ekstra hårdt ramt, hvis nu de heller ikke skal have tilskud længere ud over barnets 16. år. Jeg vil gerne spørge regeringen helt nøjagtigt: har man overvejet, hvordan man rammer pensionisterne, når man også tager det ekstra og det særlige børnetilskud? Det er jo sådan, at en kvinde, der f. eks. er skilt fra en velbørget mand, kan få forlænget børnebidraget til barnets 21. år. En kvinde, der er skilt fra en invalidepensionist, kan i forvejen kun få til det 18. år. Man har vel ikke tænkt sig, at hun skulle stå helt uden det, der svarer til faderens bidrag fra barnets 16. år? Det er at give invalidepensionisternes børn et fantastisk dårligt startgrundlag. Hvis det er kvinden selv, der er invalidepensionist, er det sådan, at selv om hun får bidrag fra en fraskilt mand, får hun som selvstændig pensionist kun det, som en ikke-forsøger

får. Der mangler  $\frac{2}{5}$  af normalbidraget i forvejen, og hvis man så også tager faderens bidrag, kommer vi virkelig ud i noget, som bedst kan undskyldes ved, at man ikke har gennemtænkt det.

Når man læser perspektivplan II, er vi godt klar over, at daginstitutionsområdet skal holde hårdt for, men fornuftig børnepasning og pædagogik skulle vel nok være en menneskeret i et land, der hører til et af de lande i Vesteuropa, hvor der er flest gifte kvinder i erhverv. Jeg tror, hvis vi skulle gøre vores produktionsstigning op og trak kvindernes indsats fra, var der ikke så meget at være stolt over, som der faktisk er i dag. Det er ganske urimeligt, at man bliver ved at skære ned her. Hvis man vil skabe en maksimumsgrænse for driftstilskud, som der er foreslået, ved vi, at det giver forhøjet forældrebetaling, og der ligger også fra socialstyrelsen et internt cirkulære om, at man ikke har mere af det ekstraordinære driftstilskud og forlanger forhøjet forældrebetaling. Vi ved, at når forældrebetalingen stiger, falder belægningen, og vi ved også, at det bliver de bedst stillede børn, der har råd til at betale institutionerne. Vi vil derfor for det første foreslå, at man kvitter det forslag om en maksimumsgrænse, at man forhøjer konto 62.04., de ekstraordinære driftstilskud. Endvidere vil vi gøre opmærksom på børne- og ungdomspædagogernes landsorganisations forslag om, at man tager lønningerne ud af driften og simpelt hen kun lader forældrebetalingen gå på de egentlige driftsudgifter. Der ligger i socialstyrelsen gode beregninger om, at det vil rationalisere bureaukratiet så meget, at det ikke bliver ret meget dyrere.

Ideerne om at slække på tandlæge- og lægetilsyn i børneinstitutionerne er så primitive, at det næsten ikke er nogen kommentar værd, for alt, hvad man kan læse af sociale forskningsresultater, viser, at forebyggelse er langt, langt billigere, helt bortset fra den menneskelige trivsel.

Johan Nielsen (S):

Der er tradition for, at finanslovdebatten er en slags lynafleder, hvor vi små bebrængte her i tinget kan komme til orde og tale om lidt mere, end det er tilladt i spørgetiden.

Det har også været tradition, at færin-

[Johan Nielsen.]

gerne igennem årene ved finanslovdebatten ligesom har aflagt beretning om, hvad der er sket på Færøerne. Det gjorde min kollega på en ganske ypperlig måde før, men jeg kom alligevel til at tænke på Disraelis ord om statistik, da min kollega hr. Patursson på en meget dygtig måde forklarede betalingsforholdet mellem Danmark og Færøerne. Disraeli skal som bekendt have sagt, at ordet statistik kan bøjes ligesom et adjektiv. I positiv hedder det løgn, i komparativ grov løgn og i superlativ statistik. Det vil sige, man skal kende baggrunden for, hvad der bliver sagt, for overhovedet at forstå det. Når hr. Patursson fremhæver — nu skal vi ikke stå og vaske vort snavsede tøj her i folketinget, det har ikke været skik blandt færøske politikere, at de er faret i kødet på hinanden; her har man prøvet på at trække den samme linie, prøvet at undgå, at folketinget bliver et overhus over lagtinget — må jeg alligevel understrege, at når den færøske investering er så langt større end den danske, beror det på den simple kendsgerning, at vi har overtaget de kommunale forhold. Det er os, der har skullet bygge alle de her vældige veje, der er blevet bygget på Færøerne, og som De, mine damer og herrer, der har været deroppe, har undret Dem over at man kan bygge i et så lille samfund. Jeg plejer at sige, at hvis jeg havde været med blandt dem, der traf aftalen, da hjemmestyreløven af 1948 blev lavet, så havde jeg sagt, at Danmark skulle i nogen grad have bidraget mere til vejnettet på Færøerne, end man egentlig har.

Hertil kommer, at fra dansk side skal man betale halvdelen af det sociale område og 55 pct. af det skolemæssige område. Så det er da helt klart, at man kommer til at betale forholdsvis mere til driften, end man kommer til at betale til anlæg.

Når dette er sagt, må jeg tilføje, at hvis jeg ikke havde været sådan en lille ydmyg og beskeden mand, havde jeg slået mig for brystet og råbt højt over de resultater, vi har nået, for der er næppe noget samfund i verden, som på så få år har nået så langt som det færøske samfund. Vi bygger for tiden det ene skib efter det andet, fiskerskibe, som koster helt op til 18 mill. kr. Vi har det største overskud på betalingsbalancen må-

ske i hele Europa. Vi havde en fremgang med hensyn til sidste år på 47 pct., hvad eksporten angår. Det er yderst tilfredsstillende.

Samtidig fik vi gang igen i byggeriet af statshospitalet. Det gjorde mig meget, meget ondt, da det blev standset i sin tid. Det gjorde mig ondt, fordi man på Færøerne har haft den sædvane, at man sendte de sindslidende til Danmark, det være, af hvilken art det var, og så var de udelukket fra familien. Familien kunne dårlig nok besøge dem. Der var mange, som slet ikke havde råd til det. Da man så var gået i gang med at bygge statshospitalet, så jeg hen til, at vi kunne få alle de sindslidende hjem og ikke mindst de åndssvage børn, og det blev så standset under den såkaldte støvsugerbande. Man kom i gang igen under den foregående regering, og det har vi været meget, meget lykkelige over på Færøerne, og jeg håber meget, at vi kan fortsætte det.

Vi har bygget en hel del skoler, store centralskoler, og vi er i det hele taget avanceret så stærkt, at jeg undertiden selv var bange for, at det gik for stærkt, men heldigvis har vi ikke taget nogen skade af det. Vi er formentlig et af de få samfund i Vesteuropa, som overhovedet ikke har haft noget ungdomsproblem, og narkotikaproblemet har også næsten været ukendt på Færøerne.

Vi håber meget, at det her kan fortsætte, dog er der truende skyer på himlen. Man er ked af, at man ikke allerede har kunnet få en ordning med fællesmarkedet. Man er ked af på Færøerne, at alle andre lande udvider deres søterritorier, men hos os går det kun trægt, i hvert tilfælde ikke så godt, som vi kunne ønske det. Man er sidst og ikke mindst ked af, at oliekrisen har ramt os så hårdt. Jeg skal ved et spørgsmål senere i dag komme tilbage til det, men det kan komme til at betyde liv og død for os på Færøerne.

Men som sagt, vi har nået vældige fremskridt. Vi er stolte over, at vi kan sende eksperter, at vi kan sende styrmænd til Danmark, så den danske handelsmarine kan holdes i gang. Vi kan sende skibsofficerer til Grønland, så det grønlandske fiskeri ikke går i stå. Det er vi lykkelige over, og vi håber meget på, at vi kan overvinde de problemer, som truende ligger ude i horisonten.

### Freddy Madsen (DKP):

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger om den særlige bevågenhed, regeringen har vist de uddannelsessøgende i denne sag.

Da loven om uddannelsesstøtte blev lavet, skete det ud fra et ønske om at ændre på de sociale skævheder i uddannelsessystemet. Hensigten var at sikre, at et stigende antal unge fra arbejderhjem kunne få mulighed for at få en uddannelse. Man var fra starten klar over, at de bevilgede midler var utilstrækkelige, og derfor blev der givet løfter om væsentlige forhøjelser i de kommende år.

Disse løfter er som bekendt ikke blevet indfriet. For det første har der været en nedadgående linje i merbevillingen til uddannelsesstøtten, og for det andet har den galoperende inflation samtidig udhulet støtten, så dens reelle købekraft er blevet væsentlig forringet. De sammenligninger, som rådet for uddannelsesstøtte har foretaget med lavtlønnede arbejdere på det private arbejdsmarked, viser da også et markant fald i dækningsgraden. På den baggrund kan det ikke undre, at de urimelige skævheder i den sociale rekruttering fortsætter i uddannelsen.

Det er småt med talmateriale til belysning af dette forhold, men en undersøgelse foretaget af socialforskningsinstituttet viser, at kun 15 pct. af eleverne på seminarierne kommer fra det, man kalder socialgruppe 4 og 5, der omfatter arbejdere, lavere lønnede funktionærer og små erhvervsdrivende, i alt omkring ved 48 pct. af den samlede befolkning. Det skal tages i betragtning, at der her er tale om en forholdsvis kort uddannelse. Der foreligger ikke tilsvarende tal for de højere uddannelser, men det slår næppe fejl, når man skyder på et tal imellem 5 og 10 pct., som kommer fra disse 50 pct. af befolkningen.

Jeg ved meget vel, at andre faktorer end de rent økonomiske spiller ind i denne sag, men det er hævet over enhver tvivl, at for et ungt menneske fra et arbejderhjem vil overvejelser om de økonomiske muligheder have meget stor vægt, når det skal afgøres, om man skal give sig i kast med en længere uddannelse.

Men alle disse kendsgerninger anfægter ikke regeringen. Man er ikke tilfreds med de

faktiske forringelser, der var indeholdt i den forrige regerings forslag til bevillinger. Nu skal det demonstreres, at venstre tør føre klassepolitik, så det batter noget, i dette samfund. Op imod halvdelen af bevillingerne til uddannelsesstøtten slettes med et pennestrøg, hvis regeringens forslag går igennem. At hovedslaget netop rammes mod de unge fra arbejderklassen, kan ingen være i tvivl om. Nedsættelsen af stipendierne til unge under 18 år sammenholdt med bortfaldet af børnetilskuddene vil være med til yderligere at blokere mulighederne for disse unge i uddannelsessystemet.

I samme retning virker afskaffelsen af de rentefri statslån og overgangen til statsgaranterede banklån. For en ubemidlet skal der overordentlig megen dristighed til at se frem til en studiegæld, der selv for en relativt kort uddannelse løber op i et par hundrede tusinde kr. i løbet af uddannelsen.

Men man må sige, at der er konsekvens i regeringens forsøg på at ramme netop arbejderungdommen. Lærlingene, der i forvejen er elendigt behandlet i vort samfund, skal også have deres andel. I forøgelsen af holdstørrelserne i teoretiske og valgfri fag ligger der en klar tilkendegivelse af, at den bredere uddannelse er unødvendig, her drejer det sig blot om at få nogle praktiske færdigheder, som arbejdsgiverne kan få den umiddelbare gavn af bagefter. For lærlingene på skolehjem skal der ikke megen fantasi til at forestille sig, hvad det vil komme til at betyde, at de pludselig skal betale det dobbelte i kostpenge ud af en beskeden lærlingeløn.

På samme måde ser vi på nedskæringerne til ungdomsforeningernes lokaler, til fritidsundervisningen osv. Hvad der er brug for i den givne situation, er ikke nedskæringer, men forbedringer. Derfor støtter vi de rimelige krav, der er rejst af de uddannelsessøgendes samarbejdsudvalg. De fastslår, at uddannelsesstøtten i år kun er blevet reguleret med 7 pct., på trods af at pristallet faktisk er steget med 10 pct. Ser man imidlertid på stigningen i de faktiske leveomkostninger og de nye forhøjelser, vi har fået bl. a. som følge af stigningen i oliepriserne, er det rimeligt at forhøje uddannelsesstøtten med de 15 pct. i år, som man stiller krav om fra de uddannelsessøgende. Dette kan oven i købet ske inden for rammerne af allerede

[Freddy Madsen.]

bevilgede midler, idet det ikke vil overstige den reserve, som findes for stipendier i uddannelsesfonden på 90 mill. kr.

Det er vel lykkedes til tider at skabe nogle misforståelser ude i befolkningen omkring rimeligheden i hele uddannelsesstøttehistorien. Dels i pressen, dels fra nogle af medlemmerne i dette høje ting har der været ført hetz imod denne uddannelsesstøtte. Medvirkende til at skabe misforståelser har det også været, at de skattefrie millionærer kunne komme i betragtning med uddannelsesstøtte til deres børn, mens folk med jævne indkomster var udelukket. Det er imidlertid først og fremmest et spørgsmål om at lave om på den elendige skattelovgivning, vi har her i landet, men det falder sådan set uden for rammerne af det, jeg her beskæftiger mig med.

Jeg tror imidlertid, at regeringens samlede nedskæring, der i sine hovedstød rammer både arbejderne og de unge på læreanstalterne, vil skabe forståelse for, at der er en fælles interesse i at udbygge et nærmere samarbejde imellem arbejderne på arbejdspladserne og de studerende på læreanstalterne. Derigennem vil der opstå nye muligheder for at tilbagevise de asociale nedskæringer, vi nu er vidne til, og sikre muligheder for nye fremskridt.

Jeg forventer ikke, at det er muligt at rokke regeringen i dens forstokkede klassepolitik, som den fører sig frem med her, men det ville være overordentlig klogt af medlemmerne af det høje ting at lytte til, hvad der i disse dage siges med megen styrke både fra arbejdspladser og fra læreanstalter.

#### Finansministeren (Anders Andersen):

Må jeg først sige til hr. Lars Emil Johansen, at Grønlandsministeren senere vil fremsætte nogle bemærkninger angående de rejste spørgsmål af grønlandsk karakter.

Jeg vil takke hr. Johan Nielsen for hans saglige bemærkninger, og jeg vil notere mig de bemærkninger, som hr. Patursson har fremsat her i dag.

Hr. Ingolf Knudsen har foreslået en dagsorden til ophævelse af sygehuskonflikten. Jeg vil gerne sige til hr. Ingolf Knudsen, at det, som dagsordenen omtaler om at

optage forhandlinger om afslutning af sygehuskonflikten, allerede har fundet sted.

Indenrigsministeren holder det første møde her i eftermiddag med de involverede parter, først med kommunalorganisationerne og finansministeriets repræsentanter, derefter med repræsentanter for sygeplejerskerne, som er indbudt til en forhandling.

Det er meningen med disse orienterende møder at søge at få genoptaget forhandlingerne mellem de involverede parter, og derfor må jeg sige, at det dagsordensforslag, som er stillet, er overflødigt, idet det formål, dagsordenen sigter mod, allerede er opfyldt, og jeg vil henstille til hr. Ingolf Knudsen at tage dagsordensforslaget tilbage.

Jeg skal derefter vende mig til nogle bemærkninger i almindelighed til den debat, som har fundet sted i forbindelse med vor reviderede finanslovplan. Jeg forventede naturligvis, at de forskellige ordførere i går måske ville komme med mere ris end ros, men jeg noterede mig alligevel, at en række af ordførerne gav tilsagn om en videre saglig forhandling af den fremlagte finansplan og også af de fremsatte forslag til besparelser, hvilket jeg naturligvis noterer mig med tilfredshed.

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Heinesen, tog jo af let forståelige grunde sit udgangspunkt for vurderingen af regeringens finanspolitik i den tidligere regerings finanslovsforslag. Jeg forstod dog, at hr. Heinesen ikke ville anfægte, at oliekrisen og dens prisvirkning i sig selv ville medføre en forringelse af budgetbalancen med de ca. 2,8 mia. kr.

Når regeringen har fundet det forsvarligt herudover at acceptere en yderligere forringelse af statsbudgettet for 1974-75 med ca. 2,9 mia. kr. i forbindelse med gennemførelsen af dyrtidsforslaget, så skyldes det især tre forhold.

For det første må det tages i betragtning, at den stærke prisstigning på importen, som nævnt i statsministerens tiltrædelseserklæring, virker som en stor afgiftsforhøjelse. Uheldigvis er der altså tale om en afgift, som ikke kommer i den danske statskasse, men som slår igennem i det provenu, som forbrugeren må betale, altså i de omkostninger, der lægges over på forbruget. Hvis vi trods denne prisstigning søger at fastholde

[Finansministeren.]

et uændret overskud på statsbudgettet, ville det vel medføre en helt uacceptabel nedgang i den indenlandske produktion og beskæftigelse.

For det andet har regeringen for at afbøde den efterspørgselsforøgende virkning af dyrtidstilskuddet foreslået de nye besparelser, som er fremlagt i spareplanen.

For det tredje giver bevægelserne på statsbudgettet ikke noget dækkende billede af dyrtidsforslagets virkninger på de samlede offentlige udgifter eller budgetter, idet der for de kommunale budgetter må ventes en styrkelse på op imod  $\frac{3}{4}$  mia kr., selv om kommunerne og amtskommunerne påtager sig en forøgelse af den samlede offentlige budgetbyrde i 1974-75, således som det er forudsat i regeringens spareplan.

På baggrund af disse forhold finder regeringen det forsvarligt at acceptere en nedgang i overskuddet på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget til det niveau på ca. 1,5 mia kr., som fremtræder, når man lægger dyrtidsforslagenes virkning til det på finansplanens første side anførte.

Lad mig her sige til hr. Heinesen, at fremstillingen i finansplanen ikke skyldes, at jeg har taget dyrtidsforslagene ud af finansplanen. De har aldrig været inde i finansplanen, det vil jeg dog gerne sige til hr. Heinesen; den tidligere regering havde i hvert fald ikke indarbejdet dem deri. Det er min vurdering, at det for de fleste læsere er lettest at følge fremstillingen, når den bygges op som her, og det er vel også i forbindelse med finansplandebatter og finansplanforelæggelse rimeligt at tænke på, at der også er folk uden for dette hus, som gerne skulle kunne vurdere, hvad det egentlig er, man fremlægger her i det høje ting.

Det er imidlertid klart, at reduktionen af det statslige overskud til ca. 1,5 mia kr. indebærer en lempelse af finanspolitikken i forhold til situationen uden dyrtidstilskud. Dette skyldes ganske enkelt, at dyrtidstilskuddet og den fortsatte udbetaling af dyrtidsportioner til de sociale områder og pensionister sikrer et højere privatforbrug, fordi priserne ved gennemførelsen af regeringens forslag vil stige mindre, mens dyrtidsportionerne til de sociale områder og pensionister udbetales med det fulde beløb. Jeg kunne altså indskyde en bemærkning om, at når

man siger, der er en ensidighed i hele regeringens politik, at den vender den forkerte ende nedad, så har man måske overset denne enkle kendsgerning på dette område.

Det vil altså igen sige, at man som følge af denne situation kan forudse, at den økonomiske aktivitet herhjemme bliver større, end den måske ellers ville være blevet. Men det gælder også på positive områder som forøgelse af investeringer og lettelse for erhvervenes konkurrencemuligheder, altså et led i den udvikling, som vor finanspolitik og hele vor økonomiske politik sigter imod, nemlig at styrke dansk erhvervslivs konkurrenceevne og derved i størst mulig udstrækning sikre også den fulde beskæftigelse.

Hvis man fører dyrtidsreguleringen videre, vil der ud over de tre dyrtidsportioner efter januarpristallet blive udløst mindst tre dyrtidsportioner efter julipristallet, og det vil sige, at det vil bevirke en stigning i lønudgifterne gennem 1974, som vil andrage omkring 20 pct.

Det betænkelige i denne udvikling er, at dermed vil det danske omkostningsniveau stige betydelig stærkere end i det øvrige Vesteuropa i 1974. Man kan sige, at denne udvikling måske er så meget mere faretruende, som omkostningsudviklingen her i landet allerede i 1973 steg stærkere, end den gjorde i de øvrige vesteuropæiske lande. Vi er altså på vej ind i denne og måske forstærkede forringelse af dansk industris, af danske eksporterhvervs, konkurrenceevne, og det er efter regeringens opfattelse meget betænkeligt, hvis ikke denne udvikling ændres.

Denne udvikling finder sted samtidig med, at man må forudse en afsvækkelse i de internationale konjunkturer, og det vil sige, at mulighederne for med et dårligere konkurrencegrundlag at kunne fastholde afsætningsmulighederne for eksportindustrien, for eksporterhvervene, så yderligere vil vanskeliggøres på baggrund af en sådan udvikling. Jeg vil dog gerne sige, at der naturligvis stadig knytter sig usikkerhed til vurderingen af energikrisens virkning på den økonomiske aktivitet i Vesteuropa. Men selv om der gør det, så tror jeg alligevel, at man kan slå fast, at den kraftige opgangstendens under alle omstændigheder er brudt, og at vi derfor er tilbage i en situation, hvor konkurrenceevnen, som jeg nævnte før, vil

## [Finansministeren.]

spille en mere afgørende rolle for eksporterhvervenes muligheder fremover.

Regeringens forslag om dyrtidstilskudene har derfor sin vigtigste begrundelse i, at den ønsker at forhindre en udvikling, hvor det danske omkostnings- og prisniveau løber langt hurtigere i vejret end i andre vesteuropæiske lande, og det er på denne baggrund, disse forslag og også deres indflydelse på de finanspolitiske forhold må vurderes.

Der kan måske i denne forbindelse, på baggrund af den debat, der har fundet sted her i folketinget både i går og ved tidligere lejligheder, være grund til at understrege, at det ikke er et tilskud til arbejdsgiveren, der er tale om. Der er vist ingen i det høje ting, der er i tvivl om, at hvis ikke man igennem en sådan politik forsøger at holde omkostningsudviklingen i ave, så kan man spørge, om man vil løse opgaverne ved at slække på finanspolitikken, bruge noget af finanslovens overskud til at holde omkostningerne nede, eller man ønsker at lade omkostningerne løbe videre og lade forbrugeren betale, om jeg så må sige, gildet igennem disse øgede omkostninger. Jeg vil gerne have dette slået fast. Det kan jo ikke hjælpe, man forsøger ligesom at lukke øjnene for den faktiske situation, som vi står i, for de alvorlige økonomiske vilkår, som udviklingen har medført.

Så mange bemærkninger om de finanspolitiske problemer.

Så har der været stillet en række spørgsmål om forskellige af de i finansloven indeholdte problemer. Bl. a. har regeringens stilling til de store trafikprojekter fra flere ordføreres side været efterlyst, og hr. Heinesen stillede spørgsmål vedrørende lovreserven, altså denne meget beskedne lovreserve, og de problemer, der var i denne forbindelse.

Må jeg med hensyn til de store trafikforslag sige, at dér har regeringen taget initiativ til, at der i denne uge holdes et møde imellem den svenske trafikminister og den danske trafikminister, hvor hele denne problemstilling tages op til nøjere vurdering, og efter dette møde vil regeringen afslutte sine overvejelser om disse vigtige spørgsmål.

Med hensyn til lovreserven og hr. Heinesens spørgsmål om, hvad det var for lovgiv-

ning, man ville holde udenfor, så vil jeg straks slå fast, at med en lovreserve på 25 mill. kr. er det klart, at der er meget lidt bevægelsesfrihed med hensyn til at gennemføre udgiftkrævende love. Det er også regeringens opfattelse, at tidspunktet absolut ikke er til at gennemføre sådanne udgiftkrævende love. Jeg kunne f. eks. nævne, at et udkast til forslag til lov om arbejdsmiljø af den tidligere regering blev henvist til en nærmere gennemgang og bearbejdelse i et udvalg med henblik på at finde frem til en hensigtsmæssig ordning. Når resultatet af dette udvalgsarbejde og disse undersøgelser foreligger, så agter regeringen at tage dette forslag op. Men jeg tror, man må sige, at det ikke vil være muligt at få dette udvalgsarbejde afsluttet så betids, at forslaget kan fremsættes i indeværende folketingssamling.

Men hvad angår det, regeringen i øvrigt agter at foretage sig, da er der og vil blive sendt en liste til de enkelte partier her i folketinget, og på denne liste er opført de lovforslag, som man agter at fremsætte i indeværende folketingssamling. Dette sker dels for at orientere partierne, dels for at man måske bedre kan tilrettelægge folketingets arbejde, når man i hvert fald har en oversigt over de lovforslag, som vi fra regeringens side agter at fremkomme med.

Om de kommunale forhold har der jo fra forskellige sider været talt. Både hr. Heinesen, fru Grethe Philip og hr. Christophersen berørte kommunale spørgsmål, og jeg tror at kunne konstatere, at der er enighed om bestræbelserne på at fortsætte — og indenrigsministeren har, skal vi sige forstærket initiativet — gennemgangen af mulighederne for at gå over til bloktilskud på en lang række områder. Vi regner med, at dette arbejde kan blive tilendbragt så hurtigt, at de nødvendige lovændringer kan fremsættes i dette folketingsår. Regeringens byrdefordelingsudvalg er indkaldt til møde herom, og her skal tages stilling til, hvilke forslag der skal fremsættes, altså hvilke forslag der er behov for at fremsætte, og der vil hurtigst muligt blive optaget forhandlinger med de kommunale organisationer.

Jeg er absolut enig i den problemstilling, som hr. Heinesen og fru Grethe Philip rejste med hensyn til budgetsamarbejde mellem stat og kommuner. Jeg tror, at det er meget vigtigt — og det er også regeringens

[Finansministeren.]

opfattelse og nævnt i min redegørelse — at finanspolitikken omfatter hele den offentlige sektor, og at samarbejdet herom gradvis må forbedres og effektiviseres. Kommunerne må altså inddrages i denne samlede vurdering og indgå som et led i den samlede udgiftspolitik, der bør være grundlaget her i landet. Det fremgik også af statsministerens tiltrædelseserklæring, at man ville sigte på en bedre styring, og at der ville blive fremsat lovforslag om ændringer i lov om kommunernes styrelse, hvorefter det pålægges kommunerne at udarbejde 3-årige budgetter, altså et led i den samme linje, et led i den samme udvikling. Jeg tror, at disse ting hurtigst vil blive sat i kraft.

Med hensyn til spørgsmålet om standarder og normer, som også blev rejst fra flere sider under gennemgangen af finanslovsforslaget i går, da kan jeg også på dette område erklære mig enig i nødvendigheden af, at man ser på, om de standarder og normer, som man har stillet op, har været strammere, end rimeligt er, og derfor har medført en større udgift på de offentlige budgetter, end man kan acceptere. Derfor indgår det også i forbindelse med de spareplaner, vi har fremlagt, som noget af det, der må ses på. Jeg kan nævne, at når man lægger loft over refusioner af kommunernes udgifter til dagplejeinstitutioner og plejehjem, så ligger der deri et ønske om, at dette i sig selv skulle medføre en vis tilbageholdenhed på disse områder.

Spørgsmålet om dobbeltadministration blev også nævnt, og også dette spørgsmål vil inden længe blive taget op. Man afventer, at der bliver taget stilling til nogle betænkninger om disse spørgsmål, men lige så hurtigt disse betænkninger indgår i overvejelserne, vil der blive optaget forhandlinger med de kommunale organisationer. Efter disse forhandlinger er det så tanken at fremsætte lovforslag, som forenkler administrationen på en række områder. Jeg kan da tilføje, at indenrigsministeren jo har bebudet, at han agter at fremsætte forslag om det administrative samarbejde mellem staten, amterne og kommunerne.

Fru Grethe Philip rejste spørgsmålet om, hvorvidt det var muligt at få en oversigt over udgiftsrammerne for kommunale og amtskommunale budgetter. Jeg kan sige til

fru Grethe Philip, at det er muligt, og vi vil hurtigst muligt fremsende en sådan oversigt til finansudvalget, så man dér får mulighed for at foretage den vurdering og sammenligning og, skulle vi sige, det overblik, som var baggrunden for det rejste spørgsmål.

Hr. Jens Møller rejste tanken om at fastlægge ganske bestemte retningslinjer for udviklingen i væksten inden for det offentlige og fremsætte den tanke, at man skulle træffe beslutning om, at det offentliges andel af nationalindtægten over en 10-årig periode gradvis skulle falde fra de nuværende 50 pct. til 40 pct. Må jeg sige til hr. Jens Møller, at tankegangen og det principielle, der ligger bagved, tror jeg ikke vi kan blive uenige om. Det ligger jo i regeringens hele indstilling på længere sigt — og ikke alene på kort sigt — at begrænse det offentliges udgiftspolitik i forhold til væksten i vort samfund. Men det bliver nok lidt vanskeligt blot at fastlægge en sådan procedure. Der skal jo ganske stærke kræfter til, og der skal også tilslutning til i dette høje ting, hvis en sådan procedure skal vedtages. Selv om jeg altså kan være enig i målet, så tror jeg, man må være noget betænkelig ved at fastlægge disse retningslinjer uden på forhånd at have gjort sig klart, hvordan disse retningslinjer skal kunne opfyldes.

Hr. Haunstrup Clemmensen rejste spørgsmålet om at flytte revisionsdepartementerne over under folketinget. Må jeg sige til hr. Haunstrup Clemmensen, at det nævnte spørgsmål har været drøftet adskillige gange og er stadig væk under overvejelse. Der er ikke på nuværende tidspunkt nogen løsning på det, og overvejelser med hensyn til, hvorvidt det er hensigtsmæssigt eller ikke hensigtsmæssigt, er vel ikke afsluttet på nuværende tidspunkt.

Hr. Jens Møller stillede spørgsmål om studielånene. Jeg kan sige til hr. Jens Møller, at der i øjeblikket findes to former for studielån, dels lån, der ydes af statens uddannelsesstøtte, dels lån, der optages i pengeinstitutterne med statsgaranti. Den første type lån er rentefri i studietiden, medens de fra en måned efter studiets ophør forrentes med 1 pct. over den til enhver tid gældende diskonto. Tilbagebetaling begynder et år efter studiets ophør. De statsgaranterede lån forrentes derimod fra lånets optagelse, men således at renten tilskrives lånet i stu-

[Finansministeren.]

dietiden. Renten er i øjeblikket 12 pct. Lånet inklusive tilskrevne renter påbegyndes afdraget 3 måneder efter studiets ophør.

Må jeg ganske kort sige til hr. Flygaard, retsforbundet, når han spørger om og taler om en fri kronkurs, at det kan regeringen absolut ikke acceptere. Det ville i øvrigt heller ikke være i overensstemmelse med vores forpligtelser i forhold til EF.

Jeg skal ikke komme med mange bemærkninger til hr. Lindholt — det ville være en noget svær situation på baggrund af den form, hr. Lindholts tale havde — men jeg har dog én bemærkning, nemlig vedrørende den stærke kritik, som hr. Lindholt fremførte med hensyn til de forskellige regnskabsår, der gælder for Grønland og for Danmark. Det har jo sin ganske naturlige forklaring, hr. Lindholt, fordi man i Grønland er nødt til at tilrettelægge hele importpolitikken, jeg kunne næsten sige også eksportpolitikken, på et tidligere tidspunkt af hensyn til besejlingsforholdene i de grønlandske farvande. Der er altså en ganske naturlig saglig forklaring på, hvorfor disse to regnskabsår ikke er sammenfaldende.

Jeg skal derefter komme med nogle bemærkninger om det, man kalder den sociale balance. Der har jo været en ret stærk kritik af, at den politik, som regeringen lægger op til, ikke har en tilstrækkelig social balance. Jeg forstår måske godt, at man kører den kritik ud fra politiske synspunkter, men jeg må vel nok sige, at hvis man prøver at foretage en mere realistisk vurdering af disse forslag, så er der nok i allerhøjeste grad en social balance i vore forslag. Der er vel ingen, der mindre er interesseret i voldsomme prisstigninger på vores forbrugsvarer her i landet end netop dem, der har de mindste indtægter. Det er nok en ganske principiel opfattelse, som man ikke kan komme uden om. Det er det, der sigtes til med vor inflationsdæmpende politik.

Når man så taler om, at regeringen ligesom har villet sikre de velbærgede, så må jeg måske minde om, at regeringen har væ-

ret uenig i den tidligere regerings boligpolitik. Vi har ikke ønsket, at boligudgifterne i indværende år, hverken for lejere eller for ejere, parcelhusejere, skulle sættes op. Vi har ønsket, at der skulle være en balance på dette område, men en balance på et lavere plan, altså med en lavere udgift end det, som vel har ligget i den forrige regerings og SF's boligpolitik.

Jeg synes også, der er grund til, når man taler om skattereduktioner på det ene og på det andet område, f. eks. over for det, man kalder de velbærgede, at spørge: skattereduktioner i forhold til hvad? Ja, skattereduktioner i forhold til de vældige skatteforhøjelser, som den tidligere regering ønskede at indføre.

Må jeg sige, at regeringens forslag om reduktion af amtsgrundskyldpromillen fra 20 til 15 ikke betyder nogen nedsættelser af amtskatterne for nogen parter i forhold til gældende regler, altså ikke i forhold til 1973. Det betyder derimod en mindre stigning af amtskatterne i forhold til 1973. Ja, der skal jo altså noget stærkt til, både på dette område, og når man taler om formueskatter, at sige, at vi har gennemført skattelettelser, for man ved, at også formueskatterne, selv om bundgrænsen forhøjes til de 450.000 kr., udviser et merprovenu på 40 mill. kr. til statskassen. Det var sådan, som det blev sagt før, at når man laver statistik, så kan man jo sige, at man kan komme til de mærkeligste resultater, alt efter hvilket udgangspunkt man bruger for disse statistiske beregninger. Nu er det her ikke statistik, det er jo noget ganske enkelt og overskueligt, det erkender jeg, og derfor burde det jo også være let forståeligt selv for dem, der har talt om, at det er skattelettelser. Udtrykket „skattelettelser“ er altså ikke rigtigt. Hvis man ser det i forhold til året 1973, så er det på disse områder skatteforøgelser. Men det hænger vel nok sammen med, at regeringen anlægger en lidt anden vurdering af alle disse problemer end dem, der — jeg har allerede strejft det tidligere i mine bemærkninger — har den opfattelse, at hvis man



[Finansministeren.]

lægger afgifter på det ene eller det andet område, så kan man ligesom camouflere de faktiske virkninger af udviklingen.

Jeg hæftede mig ved, at hr. Haunstrup Clemmensen i går talte om de mindre selvstændige erhvervs- og næringsdrivende, og det vil jeg også gerne hæfte mig ved. Man er så tilbøjelig til her i dette ting alene at beskæftige sig med lønmodtagernes forhold. Der findes flere hundrede tusinde mindre selvstændige erhvervs- og næringsdrivende her i dette land, og jeg har svært ved at forstå, at de hele tiden skal betegnes som kapitalister, der måske er et ringere folkefærd i det danske samfund. Den opfattelse har vi ikke fra regeringens side.

Jeg deler helt de betragtninger, som hr. Haunstrup Clemmensen fremsatte. Disse hundrede tusinde kæmper hver dag en hård kamp i deres daglige tilværelse og har nok svært ved at forstå det, hvis ikke man igennem en ændret udgiftspolitik viser forståelse for, at der findes mange forskellige befolkningsgrupper her i landet, hvis interesser må indgå i en samlet vurdering. Det er absolut regeringens opfattelse, at der er behov for at foretage netop en sådan samlet vurdering, når man taler om disse mange forskellige økonomiske problemer. Vi har allerede fra regeringens side bebudet, at vi igennem en skattereform, igennem ændringer af vor skattelovgivning, vil søge at lette arbejdet for disse mange mindre, selvstændige erhvervsdrivende og virksomheder.

Jeg skal så til slut fremføre nogle mere generelle bemærkninger om besparelsesforslagene.

Der var forskellige nuancer i omtalen af disse besparelsesforslag. Jeg erkender, at der var positive udtalelser i bred forstand, og dem takker jeg for. Der var mere betingede tilslutninger, og dem takker jeg også for. Den endelige afgørelse af disse besparelsesforslags videre skæbne skal jo ske i det udvalg, forslagene henvises til, og jeg har forstået, at det er i PØ-udvalget.

Jeg er ikke forbavset over, at hr. Freddy Madsen og fru Hanne Reintoft var imod enhver form for besparelser; det har jeg ingen kommentarer til, det ligger nok i partiets almindelige politiske indstilling.

Jeg vil gerne sige, at finansplanens opbygning og besparelsesforslagenes indreg-

ning i finansplanen har en sammenhæng. Det ville efter min opfattelse være betænkeligt, hvis ikke besparelsesforslag af den størrelsesorden, som regeringen har foreslået, bliver gennemført, så man opererer med et finanslovsunderskud af den størrelse, som finansplanen viser. Vi er åbne over for drøftelser af besparelser, vi er lydhøre over for andre gode ideer i så tilfælde, men vil gerne understrege, at hvis provenuet formindskes, så forskubbes sammenhængen imellem finansplanen og finansbudgettets samlede virkninger; bestræbelserne for, at dets virkninger er tilstrækkelige, kan blive meget vanskelige. Derfor lægger jeg megen vægt på, at man under de videre forhandlinger kan fastholde det besparelsesrammebælt, vi er nået op på; nogle mener måske endda, man kan komme højere op, og det vil ikke støde på modstand hos mig, forudsat, og det vil jeg gerne understrege, at der er en tilstrækkelig social balance i det.

Jeg tror at kunne sige, at det ikke er så ligetil, i hvert fald ikke med ugers varsel, at gennemføre milliardbesparelser på statens budget, og jeg tror, der har været udfoldet et temmelig intensivt arbejde i de enkelte fagministerier. Den tidligere budgetminister, hr. Heinesen, vil nok vide, at det ikke er så helt enkelt, der skal både vilje og mod til at fremsætte sådanne besparelsesforslag.

Men vel, vi er villige til at drøfte sammensætningen af disse besparelser. Vi er også villige til at drøfte andre, men jeg understreger igen, at det, der er vigtigt, det er, at beløbsstørrelsen kan holdes.

Det er vel også fremgået af mine bemærkninger, at vi i regeringen ikke har den opfattelse, når man taler om besparelser, at det er besparelsespolitik at lægge øgede skatter eller afgifter på dele af eller hele befolkningen. Jeg vil også gerne sige rent ud, at det ikke er spørgsmål om at ombytte nedsættelser af statens udgifter med forøgelse af statens indtægter. Det giver også andre finanspolitiske konsekvenser, end det vil gøre, hvis man gennemfører begrænsninger i statens udgiftsbehov, og jeg håber også sideløbende hermed en nøje vurdering af udgiftsbehovet på de kommunale områder.

Må jeg sige, at regeringens politik ikke, som der også er blevet givet udtryk for, er vendt mod nogen. Regeringens politik er ikke vendt mod borgeren. Regeringens poli-

[Finansministeren.]

tik er en samlet vurdering af, hvad der tjener borgeren bedst i dette samfund. Vi mener ikke, det i den givne situation tjener borgeren bedst at føre en offentlig udgiftspolitik, føre, skal vi sige en finanspolitik, der betinger, at man tvinges til at gennemføre højere skatter for at kunne skabe den samlede balance i vor samlede økonomiske udvikling. Jeg tænker naturligvis ikke mindst på risikoen med hensyn til, hvordan betalingsbalanceunderskuddet vil blive i 1974-75.

Vi står nok i en situation, hvor overvejelse i det høje ting er af langt alvorligere karakter, end vi har været inde i igennem de senere år. Vi har fra regeringens side lagt op til en politik, der skulle søge at afveje fordele og ulemper, søge at tilrettelægge udviklingen for at imødegå de tendenser, som PP II-rederørelsen peger på. Vi må notere os, at vi er i en situation, hvor bytteforholdet er forringet i større udstrækning end, ja, vi skal over 20 år tilbage for at opleve noget tilsvarende, idet der er tale om en bytteforholdsforringelse på 12-14 pct., som det tidligere er blevet nævnt af økonomiministeren her i dette ting.

Det kan ikke hjælpe, at vi hverken fra regeringens eller fra folketingets side ser bort fra disse nøgne kendsgerninger. Vi indbyder til samarbejde, vi indbyder til samarbejde om besparelserne, vi indbyder til samarbejde om den økonomiske politik, der skal føres. Det er det, der er regeringens ønske, men det er også vort mål, at denne politik vil være medvirkende til at ændre den udvikling, vi har gennemlevet i de senere år.

**Ministeren for Grønland (Holger Hansen):**

Jeg vil gerne i nogle få bemærkninger kommentere nogle af de ting, som hr. Lars Emil Johansen i formiddags udtalte her fra denne talerstol.

Først et par små ting angående de besparelsesforslag, som nu er lagt på bordet.

Hr. Lars Emil Johansen nævnede uddannelsesområdet inden for driftsbudgettet, og jeg tror at kunne berolige hr. Lars Emil Johansen med, at de meget små besparelser på disse områder ikke vil få nogen indflydelse på uddannelsesniveaet i Grønland og

for grønlændere. Det er først og fremmest besparelser, som vil vedkomme den kgl. grønlandske handels virksomhed henede. I øvrigt er det som sagt nogle meget små tal.

Det samme vil jeg sige om det andet punkt, hr. Lars Emil Johansen nævnede, om lønniveaet i Grønland, idet han udtrykte håb om, at regeringen ikke i sine sparebestræbelser ville forsøge at gå ind i dette problem. Det gør regeringen ikke, så er det sagt klart.

Derimod var der en bemærkning i hr. Lars Emil Johansens tale, jeg godt vil knytte en længere kommentar til, idet det blev sagt — jeg citerer:

„Det gør os utrygge at høre rygter om, at nogle i dette land kan have tilbøjeligheder til at opfatte vort land og vort folk som en art salgsvare, der kan udbydes for dem, der byder højest, men jeg er af den faste overbevisning, at sådanne rygter ikke har noget alvorligt på sig.“

Jeg vil gerne på regeringens vegne sige, at disse rygter ikke har noget på sig. Regeringen er af den overbevisning, at Grønlandspolitikken skal videreføres uden de store armsving. Vi har ikke noget tilovers for de tanker, som under valgkampen fra hr. Glistrups parti blev ført frem på den ene eller den anden facon. Vi har ingen tanker om, ej heller ved en udsultning af de grønlandske budgetter, at tvinge grønlandske myndigheder til at foretage en drastisk omvurdering af landets situation, det være sagt klart og tydeligt.

Må jeg så gøre den meget generelle bemærkning, at regeringen betragter Grønland som en del af det danske rige. Grønland og Danmark er to områder, er to dele af det danske rige, og ud fra dette synspunkt vil regeringen føre sin Grønlandspolitik, vel vidende, at der på Grønland eksisterer andre tilstande, andre forudsætninger og andre traditioner, en anden kultur end den, der findes i Danmark. Statsministeren har i åbningserklæringen her for nogle dage siden gjort disse ting op ved at sige, at regeringen ønsker at fremme en overførsel af beslutninger og ansvar fra Danmark og til det grønlandske samfund. Det vil finde udtryk, håber jeg, i dette forår ved fremlæggelse af forslag i folketinget, der baseres på byrde- og opgavefordelingsudvalgets arbejde, når

[Ministeren for Grønland.]

og såfremt landsrådet i Godthåb under dets forhandlinger i marts kan tilslutte sig nogle af de tanker, der ligger heri.

Også til sidst: hr. Lars Emil Johansen sagde i sit indlæg, at man i Grønland nu og da havde kunnet føle sig henvist til tilskuerpladserne, og det er en betragtning, jeg godt kan forstå. Det er netop ud fra denne forståelse, regeringen er indstillet på et positivt samarbejde med landsrådet og med de grønlandske kommunalbestyrelser for at decentralisere, for at flytte ansvaret ud til de mennesker, det vedkommer.

Jeg skal ikke angribe den Grønlandspolitik, der er ført i dette folketing og med tilslutning fra landsrådet igennem de sidste mange år. Jeg har selv været med til at stå bag den, men jeg vil nok sige, at vi har begået fejl, som alle mennesker jo gør i alt arbejde. Vi har bl. a. begået én stor fejl, nemlig ikke tids nok at inddrage de grønlandske myndigheder, den grønlandske befolkning, i beslutningerne. Det er det, vi gerne vil lægge op til, forhåbentlig i en lovgivning i det kommende forår.

(Kort bemærkning).

**Ingolf Knudsen (CD):**

Jeg vil gerne takke finansministeren for den oplysning, at forhandlingerne mellem parterne i sygehuskonflikten er genoptaget og, så vidt jeg forstår, på regeringens initiativ. Det er glædeligt, men endnu glædeligere vil det være, om disse forhandlinger også resulterer i, at konflikten bringes til ophør.

Jeg må dog samtidig understrege, at det først er nu, denne velvilje til forhandling bliver kendt. Så sent som 4. januar udtalte ministeren til Berlingske Tidende, at regeringen ikke ville tage noget initiativ til forhandling. Den samme indstilling fremgik af finansministerens svar på mit spørgsmål sidste onsdag, nemlig den 9. januar. Derfor tog jeg initiativ til endnu en gang at forsøge at få regeringen til forhandlingsbordet, bl. a. ved fremsættelse af dette forslag til motiveret dagsorden.

Nu forhandles der heldigvis, og det kan jeg kun være tilfreds med. Derfor tager jeg hermed dagsordensforslaget tilbage.

**Formanden:**

Det af hr. Ingolf Knudsen fremsatte for-

slag til motiveret dagsorden (se sp. 608) er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det bortfaldet.

Jeg skal her afbryde forhandlingen.

I skrivelse af dags dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til lov om udbyttebegrænsning m. v.*

*Skriftlig fremsættelse af lovforslag.*

**Handelsministeren (Nyboe Andersen):**

Herved har jeg den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om udbyttebegrænsning m. v.*

Forslaget er et led i regeringens samlede plan til sanering af landets økonomi, og jeg kan om den generelle baggrund i det hele henvise til statsministerens bemærkninger i erklæringen i folketinget den 8. januar.

Lovforslaget tager sigte på at begrænse stigningen i udbytter og i vederlag og tantiemer til ledelsen i aktieselskaber og lignende erhvervsdrivende selskaber, idet man har fundet det naturligt, at der må ske en begrænsning også i denne del af indkomstdannelsen.

Til lovforslagets enkelte bestemmelser skal jeg kun knytte få bemærkninger. Hovedreglen i § 1 går ud på for ét regnskabsår — nemlig det regnskabsår, der kommer for på den førstkommande generalforsamling — at begrænse årsudbyttet til det samme beløb i kroner og øre, som blev anvendt til udbytte for det nærmest forudgående regnskabsår. Af praktiske grunde taler lovforslaget om henholdsvis begrænsningsåret og sammenligningsåret. I lighed med, hvad der var gældende efter tidligere udbyttebegrænsningslove, er der dog åbnet mulighed for, at selskaberne i stedet kan vælge at beregne udbyttet som 5 pct. af egenkapitalen eller som 6 pct. af den indbetalte kapital.

Forslaget om begrænsning af vederlag og tantiemer til ledelsen går på samme måde som udbyttebegrænsningen ud på, at der ikke i begrænsningsåret må anvendes et større samlet beløb til de omhandlede vederlag end det beløb, som i sammenligningsåret har været anvendt hertil. For en fuldstændigheds skyld skal jeg bemærke, at der